

ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

(1) ΓΕΝΙΚΑ

ΣΧΟΛΗ	Φιλοσοφική		
ΤΜΗΜΑ	Φιλοσοφίας		
ΕΠΙΠΕΔΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	Προπτυχιακό		
ΚΩΔΙΚΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	ΦΠ4.4	ΕΞΑΜΗΝΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	5 ως 8
ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	Θεωρητική φιλοσοφία του I. Kant - Παράδοση		
ΑΥΤΟΤΕΛΕΙΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ <i>σε περίπτωση που οι πιστωτικές μονάδες απονέμονται σε διακριτά μέρη του μαθήματος π.χ. Διαλέξεις, Εργαστηριακές Ασκήσεις κ.λπ. Αν οι πιστωτικές μονάδες απονέμονται ενιαία για το σύνολο του μαθήματος αναγράψτε τις εβδομαδιαίες ώρες διδασκαλίας και το σύνολο των πιστωτικών μονάδων</i>	ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΕΣ ΩΡΕΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΠΙΣΤΩΤΙΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ	
	3	5	
<i>Προσθέστε σειρές αν χρειαστεί. Η οργάνωση διδασκαλίας και οι διδακτικές μέθοδοι που χρησιμοποιούνται περιγράφονται αναλυτικά στο (δ).</i>			
ΤΥΠΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ <i>γενικού υποβάθρου, ειδικού υποβάθρου, ειδίκευσης, γενικών γνώσεων, ανάπτυξης δεξιοτήτων</i>	Ειδίκευσης/εμβάθυνσης, ανάπτυξης δεξιοτήτων		
ΠΡΟΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ:	όχι		
ΓΛΩΣΣΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ και ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ:	Ελληνικά		
ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΠΡΟΣΦΕΡΕΤΑΙ ΣΕ ΦΟΙΤΗΤΕΣ ERASMUS	ναι		
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ (URL)	Μέσω http://elearn.uoc.gr .		

(2) ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

<p>Μαθησιακά Αποτελέσματα <i>Περιγράφονται τα μαθησιακά αποτελέσματα του μαθήματος οι συγκεκριμένες γνώσεις, δεξιότητες και ικανότητες καταλλήλου επιπέδου που θα αποκτήσουν οι φοιτητές μετά την επιτυχή ολοκλήρωση του μαθήματος.</i></p> <p><i>Συμβουλευτείτε το Παράρτημα Α</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Περιγραφή του Επιπέδου των Μαθησιακών Αποτελεσμάτων για κάθε ένα κύκλο σπουδών σύμφωνα με το Πλαίσιο Προσόντων του Ευρωπαϊκού Χώρου Ανώτατης Εκπαίδευσης • Περιγραφικοί Δείκτες Επιπέδων 6, 7 & 8 του Ευρωπαϊκού Πλαισίου Προσόντων Διά Βίου Μάθησης και το Παράρτημα Β • Περιληπτικός Οδηγός συγγραφής Μαθησιακών Αποτελεσμάτων
<p>Μετά το πέρας των μαθημάτων, οι φοιτήτριες/-τές αναμένεται:</p> <ul style="list-style-type: none"> - να έχουν εξοικειωθεί με βασικά ζητήματα και έννοιες της θεωρητικής φιλοσοφίας του Καντ και να έχουν ευαισθητοποιηθεί σε σχέση με την ύπαρξη διαφορετικών ερμηνευτικών προσεγγίσεων ως προς αυτά τα ζητήματα και έννοιες - να έχουν εξοικειωθεί με κομβικά επιχειρήματα που διατυπώνει ο Καντ στο πλαίσιο της θεωρητικής φιλοσοφίας του και να έχουν να μάθει να τα προσεγγίζουν με έμφαση σε ζητήματα κριτικής ανασυγκρότησης και φιλοσοφικής κριτικής, σε σύνδεση και με φιλοσοφικές προκλήσεις που τίθενται για την καντιανή φιλοσοφία από τη σκοπιά του σήμερα - να έχουν εξοικειωθεί με βασικές κριτικές αντιρρήσεις εναντίον της καντιανής θεωρητικής φιλοσοφίας και με τις βασικές, συχνά αντίπαλες προσεγγίσεις ως αντίδραση σε αυτές, όπως

αποτυπώνονται στην ιστορία της πρόσληψης της καντιανής φιλοσοφίας και τη σύγχρονη ερευνητική βιβλιογραφία

- να έχουν ευαισθητοποιηθεί σε ζητήματα σε σχέση με τον «κανόνα» στην ιστορία της φιλοσοφίας, την ιστορική υποεκπροσώπηση κοινωνικών ομάδων όπως γυναίκες και μη λευκοί άνδρες και τον ρόλο της ενασχόλησης με τον Καντ εντός ενός νέου, πιο διευρυμένου και συμπεριληπτικού κανόνα.

Γενικές Ικανότητες

Λαμβάνοντας υπόψη τις γενικές ικανότητες που πρέπει να έχει αποκτήσει ο πτυχιούχος (όπως αυτές αναγράφονται στο Παράρτημα Διπλώματος και παρατίθενται ακολούθως) σε ποια / ποιες από αυτές αποσκοπεί το μάθημα;

Αναζήτηση, ανάλυση και σύνθεση δεδομένων και πληροφοριών, με τη χρήση και των απαραίτητων τεχνολογιών
Προσαρμογή σε νέες καταστάσεις
Λήψη αποφάσεων
Αυτόνομη εργασία
Ομαδική εργασία
Εργασία σε διεθνές περιβάλλον
Εργασία σε διεπιστημονικό περιβάλλον
Παράγωγή νέων ερευνητικών ιδεών

Σχεδιασμός και διαχείριση έργων
Σεβασμός στη διαφορετικότητα και στην πολυπολιτισμικότητα
Σεβασμός στο φυσικό περιβάλλον
Επίδειξη κοινωνικής, επαγγελματικής και ηθικής υπευθυνότητας και ευαισθησίας σε θέματα φύλου
Άσκηση κριτικής και αυτοκριτικής
Προαγωγή της ελεύθερης, δημιουργικής και επαγωγικής σκέψης
.....
Άλλες...
.....

Το μάθημα αποσκοπεί στις παρακάτω γενικές ικανότητες:

- Αυτόνομη εργασία
- Άσκηση κριτικής και αυτοκριτικής
- Λήψη αποφάσεων
- Αναζήτηση, ανάλυση και σύνθεση δεδομένων και πληροφοριών
- Αναπύξη κριτικών και συνθετικών ικανοτήτων, προαγωγή δημιουργικής σκέψης
- Παραγωγή νέων ερευνητικών ιδεών
- Σεβασμός στη διαφορετικότητα και την πολυπολιτισμικότητα
- Επίδειξη κοινωνικής, επαγγελματικής και ηθικής υπευθυνότητας και ευαισθησίας σε θέματα φύλου

(3) ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

Τι μπορώ να γνωρίζω; Τι οφείλω να κάνω; Τι μου επιτρέπεται να ελπίζω; Αυτά είναι ερωτήματα που βρίσκονται στον πυρήνα της κριτικής φιλοσοφίας του Καντ, με το πρώτο να αποτελεί το κομβικό ερώτημα της θεωρητικής φιλοσοφίας του.

Το ερώτημα αυτό βρίσκεται στο επίκεντρο της πρώτης *Κριτικής*, την *Κριτική του Καθαρού Λόγου*, όπου εξετάζεται η δυνατότητα και τα όρια μιας ανεξάρτητης από την εμπειρία γνώσης. Κατά την αναμέτρηση με το ερώτημα αυτό, ο Καντ πραγματεύεται κομβικά και ιδιαίτερα διαφιλονικούμενα ζητήματα μεταφυσικής και γνωσιοθεωρίας: Ποια είναι η φύση του χώρου και του χρόνου; Νομιμοποιούμε να μιλάμε για αναγκαίους αιτιακούς δεσμούς; Μπορούμε να αποδείξουμε με επιχειρήματα την ύπαρξη του Θεού; Η αναμέτρηση με τέτοια ερωτήματα οδηγεί σε μια εν μέρει καταφατική και εν μέρει αρνητική απάντηση σε σχέση με τη δυνατότητα μιας ανεξάρτητης από την εμπειρία γνώσης. Χαρακτηριστική συνέπεια της όλης καντιανής επιχειρηματολογίας είναι η θέση πως δεν έχουμε γνωστική πρόσβαση σε μια ανεξάρτητη από τα υποκείμενα πραγματικότητα· γνωρίζουμε την πραγματικότητα μόνο ως «φαινόμενο», όχι ως «πράγμα καθεαυτό».

Στο μάθημα βρίσκονται στο επίκεντρο όλες αυτές οι όψεις του καντιανού προγράμματος, όπως προκύπτουν από το θεμελιώδες έργο της καντιανής θεωρητικής φιλοσοφίας, την πρώτη *Κριτική*, πραγματοποιώντας ωστόσο συνδέσεις με άλλα σημαντικά ως προς αυτή τη θεματική έργα όπως τις

Μεταφυσικές Πρώτες Αρχές της Φυσικής Επιστήμης καθώς και την *Κριτική της Κριτικής Δύναμης*. Το μάθημα δίνει ιδιαίτερη έμφαση στην κριτική που έχει ασκηθεί μέσα στους αιώνες σε καντιανά επιχειρήματα και ευρύτερες όψεις του καντιανού προγράμματος, με θεματοποίηση και προκλήσεων που προκύπτουν από σύγχρονες εξελίξεις στην επιστήμη και την φιλοσοφία. Επίσης, ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στην εξοικείωση με ερμηνευτικές διχογνωμίες σε σχέση με την θεωρητική φιλοσοφία του Καντ, όπως αποτυπώνεται στη σύγχρονη ερευνητική βιβλιογραφία, και η οποία συχνά συνδέεται με ζητήματα φιλοσοφικής κριτικής. Στο πλαίσιο του μαθήματος θεματοποιούνται επίσης ζητήματα σε σχέση με τον «κανόνα» στην ιστορία της φιλοσοφίας, την ιστορική υποεκπροσώπηση κοινωνικών ομάδων όπως γυναίκες και μη λευκοί άνδρες και τον ρόλο της ενασχόλησης με τον Καντ εντός ενός νέου, πιο διευρυμένου και συμπεριληπτικού κανόνα.

Πρόγραμμα

	Ημερ/νία	Θεματική
1	ΠΑ 14/2	Εισαγωγή. Γιατί να διαβάζουμε Καντ σήμερα; Ζητήματα ιστοριογραφίας και κανόνα στην ιστορία της φιλοσοφίας και η θέση της φιλοσοφίας του Καντ από την σκοπιά του σήμερα
2	ΠΑ 21/2	Το βασικό ερώτημα της καντιανής θεωρητικής φιλοσοφίας: (Πώς) είναι δυνατές οι συνθετικές a priori κρίσεις;
3	ΠΑ 28/2	Χώρος και χρόνος σύμφωνα με τον Καντ. Παλιές και σύγχρονες προκλήσεις
4	ΠΑ 7/3	Υπερβατολογικός ιδεαλισμός και η διαμάχη των ερμηνειών, μέρος Α'
5	ΠΑ 14/3	Το πρόβλημα της αντικειμενικής εγκυρότητας των κατηγοριών (υπό το φως της κριτικής της αιτιότητας από τον Χιουμ)
6	ΠΑ 21/3	Η στρατηγική της υπερβατολογικής παραγωγής των κατηγοριών. Υπερβατολογική παραγωγή και υπερβατολογικά επιχειρήματα. Φιλοσοφικές προκλήσεις και ερμηνευτικές διαμάχες
7	ΠΑ 28/3	Η καντιανή απάντηση στον Χιουμ: Αιτιότητα, νόμοι της φύσης, ερμηνευτικές και φιλοσοφικές διαμάχες
8	ΠΑ 4/4	Υπερβατολογικός ιδεαλισμός και η διαμάχη των ερμηνειών, μέρος Β'
9	ΠΑ 11/4	Το κριτικό εγχείρημα σε σχέση με παραδοσιακές αξιώσεις της μεταφυσικής. Αξιώσεις της μεταφυσικής ως προς την ψυχή
	Διακοπές Πάσχα	
10	ΠΑ 2/5	Αντινομία: Η διαμάχη του λόγου με τον εαυτό του, η επίλυση, και το έμμεσο επιχείρημα για τον υπερβατολογικό ιδεαλισμό
11	ΠΑ 9/5	Κριτική σε επιχειρήματα περί της ύπαρξης του Θεού
12	ΠΑ 16/5	Η θετική λειτουργία του λόγου: συστηματικότητα της φύσης και επιστημονική γνώση. Φιλοσοφικά και ερμηνευτικά ζητήματα Δραστηριότητες επανάληψης I
13	ΠΑ 23/5	Από την πρώτη στην τρίτη <i>Κριτική</i> : Συστηματικότητα, σκοπιμότητα, και κριτική δύναμη Δραστηριότητες επανάληψης II

	<ul style="list-style-type: none"> - Διδακτικό υλικό ως προς κριτήρια αξιολόγησης των προαιρετικών εργασιών, όπως και ζητήματα διαχείρισης βιβλιογραφίας και λογοκλοπής γίνεται διαθέσιμο στην ηλεκτρονική πλατφόρμα μάθησης.
--	--

(5) ΣΥΝΙΣΤΩΜΕΝΗ-ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ενδεικτική Βιβλιογραφία

Πρωτογενή κείμενα

- Βασικά έργα του Καντ για τη θεματική του μαθήματος είναι η *Κριτική του Καθαρού Λόγου* (*Kritik der reinen Vernunft*, 1781/1787), καθώς και τα *Προλεγόμενα για κάθε μελλοντική μεταφυσική* (*Prolegomena zu einer jeden künftigen Metaphysik*, 1782), οι *Μεταφυσικές Πρώτες Αρχές της Φυσικής Επιστήμης* (*Metaphysische Anfangsgründe der Naturwissenschaft*, 1786) και η *Κριτική της Κριτικής Δύναμης* (*Kritik der Urteilskraft*, 1790)
- Αγγλικές μεταφράσεις: προτείνονται οι μεταφράσεις της Cambridge Edition των έργων του Καντ (The Cambridge Edition of the Works of Immanuel Kant, general editors: Paul Guyer, Allen W. Wood)
- Ελληνικές μεταφράσεις ορισμένων βασικών έργων:
 - Kant, Immanuel, *Κριτική του Καθαρού Λόγου*, μτφ. Α. Γιανναρά, Αθήνα 2020 (περιλαμβάνει μόνο το πρώτο μισό της *Κριτικής* (Υπερβ. Αισθητική και Αναλυτική))
 - Kant, Immanuel, *Κριτική του Καθαρού Λόγου. Υπερβατική Διαλεκτική και Υπερβατική Μεθοδολογία*, μτφ. Μ. Δημητρακοπούλου, Αθήνα 1999 (περιλαμβάνει μόνο το δεύτερο μισό της *Κριτικής*)
 - Kant, Immanuel, *Κριτική της κριτικής δύναμης*, μτφ. Κ. Ανδρουλιδάκη, Αθήνα 2002

Εγχειρίδια, εισαγωγικά έργα, εγκυκλοπαίδειες (ξενόγλωσσα)

- Buroker, Jill (2006). *Kant's Critique of Pure Reason*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Gomes, Anil & Stephenson, Andrew (eds.) (2024). *The Oxford Handbook of Kant*. Oxford: Oxford University Press
- Άρθρα για Καντ από *Stanford Encyclopedia of Philosophy*, π.χ. "Kant's Critique of Metaphysics" (Michelle Grier), "Kant and Hume on Causality" (Graciela De Pierris and Michael Friedman), "Kant's Philosophy of Mathematics" (Lisa Shabel), "Kant's Philosophy of Science" (Eric Watkins and Marius Stan), "Kant's Transcendental Arguments" (Derk Pereboom), "Kant's Transcendental Idealism" (Nicholas F. Stang), "Kant's Views on Space and Time" (Andrew Janiak)
- Άρθρα για Καντ από *The Internet Encyclopedia of Philosophy*, π.χ. "Kant: Philosophy of Mind" (Colin McLear), "Kant: Transcendental Idealism" (Marialena Karampatsou)

Ξενόγλωσση ερευνητική βιβλιογραφία

- Allais, Lucy (2015): *Manifest Reality: Kant's Idealism and His Realism*. Oxford/New York: Oxford University Press.
- Allison, Henry E. (2004): *Kant's Transcendental Idealism: An Interpretation and Defense*. Revised and enlarged edition. New Haven/London: Yale University Press.
- Ameriks, Karl (1990). 'Kant, Fichte, and Short Arguments to Idealism', *Archiv für Geschichte der Philosophie*, 72: 63–85.
- Ameriks, Karl (2003). *Interpreting Kant's Critiques*. Oxford: Clarendon Press.
- Friedman, Michael (1992). 'Causal Laws and the Foundations of Natural Science', in Paul Guyer (ed.), *The Cambridge Companion to Kant*. Cambridge: Cambridge University Press.

- Grier, Michelle (2001). *Kant's Doctrine of Transcendental Illusion*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Guyer, Paul (1987): *Kant and the claims of knowledge*. Cambridge/New York: Cambridge University Press.
- Jauernig, Anja (2021): *The World According to Kant. Appearances and Things in Themselves in Critical Idealism*. Oxford/New York: Oxford University Press.
- Langton, Rae (1998). *Kantian Humility: Our Ignorance of Things in Themselves*. Oxford: Clarendon Press.
- Longuenesse, Beatrice (2005). *Kant and the Human Standpoint*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Strawson, P. F. (1966). *The Bounds of Sense*. London: Methuen.
- Watkins, Eric (2005): *Kant and the Metaphysics of Causality*. Cambridge: Cambridge University Press.

Ελληνόγλωσση βιβλιογραφία

- Δευκαλίων (αφιέρωμα στη φιλοσοφία του Καντ Ι και ΙΙ), 35/1-2 και 36/1-2. 2021, 2022
- Γκάρντνερ, Σεμπάστιαν (2024). *Ο Καντ και η Κριτική του Καθαρού Λόγου*. Μτφ. Μ. Καρακούση/επιμέλεια Γ.Σαγκριώτης . Νήσος.
- Guyer, Paul (2013). *Καντ*. Μτφ./επιμέλεια Γ. Μαραγκός. Gutenberg.
- Σαγκριώτης, Γιώργος (2023). *Οι τρεις κριτικές του Καντ*. Εκδόσεις Πανεπιστημίου Πατρών

Γενικότερα ζητήματα ιστοριογραφίας ή/και ενασχόλησης με Καντ

- Allais, Lucy (2016): "Problematizing Western philosophy as one part of Africanising the curriculum", *South African Journal of Philosophy*, 35:4, 537-545
- Lu-Adler, Huaping (2023): *Kant, Race, and Racism: Views from Somewhere*. New York: Oxford University Press.
- Vanzo, Alberto (2013): "Kant on Empiricism and Rationalism". In: *History of Philosophy Quarterly* 30:1, 53–74.
- Vanzo, Alberto (2016): "Empiricism and Rationalism in Nineteenth-Century Histories of Philosophy". In: *Journal of the History of Ideas* 77:2, 253 – 282.
- Witt, Charlotte and Shapiro, Lisa "Feminist History of Philosophy", *The Stanford Encyclopedia of Philosophy* (Summer 2023 Edition), Edward N. Zalta & Uri Nodelman (eds.), URL = <<https://plato.stanford.edu/archives/sum2023/entries/feminism-femhist/>>.